

Riskejä halutaan vähentää Väestönsuojelussa varauduttu uusiin uhkiin

Kimmo Luukkonen

Irakin sota ja kansainvälinen terrorismi ovat tuoneet pahatkin kriisit lähemmäksi suomalaista todellisuutta. Väestönsuojeluviranomaiset ja Huoltovarmuuskeskus ovat nyt laatineet toimintasuunnitelmat sotatilan, joukkotuhohuuseiden käytön, suuronnettomuuksien ja muiden uhkien varalta.

Merja Kihl

”Sotatilanteessa raja-alueet tyhjenetään. Helsingiläisiä ja muitakin eteläsuomalaisia siirretään Savoan ja muualle sisämaahan”, sanoo toimitusjohtaja Simo Tarvainen Suomen Pelastusalan Keskusjärjestöstä (SPEK).

Helsingiläisille on varattu suoja-tilaa yli 40 kunnassa.

”Kaikki kunnat ovat vastaanotokuntia, ja niiden on laadittava vastaanottosuunnitelma”, tarkentaa Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen väestönsuojelusuunnittelija Seppo Järvinen.

Evakuointi voidaan aloittaa vain valtioneuvoston päätöksellä. Evakuointiin lähdetään vain sodan uhatessa.

Toimitusjohtaja Simo Tarvainen Suomen Pelastusalan Keskusjärjestöstä muistuttaa, että kaikki kunnat ovat vastaanotokuntia.

”Rauhan aikana väestöä voidaan joutua siirtämään, jos lähialueilla laukeaa vahingossa ydinräjähdys, ja se aiheuttaa laskeuman. Sen sijaan ydinvoimalaonnettomuus ei johda evakuointiin”, Järvinen korostaa.

Lähisuojaus ensisijalla

Pääasiassa kansalaisia pyritään suojaamaan omalla paikkakunnalla tai lähialueilla.

”Normaalitilanteen onnettomuuksissa väestöä voidaan siirtää nopeasti lyhytaikaiseen suojaan, esimerkiksi kaupunginosasta toiseen”, Tarvainen toteaa.

Mahdollisia massiivisia väestön siirto-operaatioita johtavat poliisi sekä pelastus- ja väestönsuojeluviranomaiset. Suurkuljetuksia suunnittelemassa ovat olleet mukana myös liikenneviranomaiset.

”Suurin ongelma on, että vaaratilanteessa ihmiset lähtevät liikkeelle omin luvuin. Jopa hekin, joi-

johtaja Mika Purhonen Huoltovarmuuskeskuksesta (HVK).

Mycs ydinvoimalaonnettomuuksiin ja kemikaalipilviin on varauduttu.

Huoltovarmuuskeskuksen tavoitteena on perushuollon turvaaminen kaikissa tilanteissa. Niinpä HVK rahoittaa muun muassa energia-, lääke- ja ruokahuollon varmuusvarastojen ylläpitoa.

”Varautuminen koskee kaikkia hallinnonaloja”, Purhonen huomauttaa.

Väestönsuojelussa vastuu on sisäministeriöllä.

Kemialliset myrkyt arvaamattomia

”Kemiallisten pilvien ilmestyessä taivaalle on suljettava ikkunat, ja ilmastointi on pantava pois päältä. Radiosta annetaan lisäohjeita”, Tarvainen neuvoo.

Uuden RDS -mahdollisuuden ansiosta Yleisradion kaikki kanavat voidaan kytkeä kuuntelemaan viranomaisien tiedotuksiksi.

Väestönsuojat monikäytössä

Kaupungeissa väestönsuojia on kerrostaloissa ja työpaikoilla. Lisäksi on yleisiä väestönsuojia. Mutta:

”Vasta nyt on ruvettu vaatimaan, että Suomen maaseudullakin pitäisi olla väestönsuojia”, Simo Tarvainen jatkaa.

Normaalitilanteen väestönsuojia voidaan käyttää urheilutiloissa tai vaikka luentosaleina. Vanhat suojat ovat usein varastoina.

Onnettomuuden sattuessa väestönsuojat eivät aina ole välittömästi käytettävissä.

”Lain mukaan suojat on tyhjen-

den tehtävänä olisi järjestää väestön evakuointia”, Tarvainen arvioi.

Kaikkeen varaudutaan

”Nykyisin suurimmat uhkat liittyvät terrorismiin, suuronnettomuuksiin, järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja informaatiojärjestelmien tuhoamiseen”, luettelee yli-

7 tärkeää kysymystä suunnittelusta

Mieti ennen evakuoimista:

1. Miten hoidan tiedottamisen?
2. Mihin kokoon väestön? (kokoontumispaikat, kokoontumiskeskukset, järjestelykeskukset)
3. Miten hoidan väestön kuljettamisen?
4. Miten rekisteröin evakuoitavat?
5. Miten järjestän vastaanoton? (vastaanotto- ja jakopaikat sekä sijoittaminen)
6. Miten varmistan evakuointiin tarvittavan henkilöstön saatavuuden?
7. Miten järjestän evakuoinnin johtamisen?

Huoltovarmuuskeskus

Huoltovarmuuskeskus (HVK) aloitti toimintansa 1.1.1993.

Tehtävät:

- toimii puolustustaloudellisen suunnittelukunnan (PTS) sihteeristönä
- suunnittelee valtion varmuusvarastoinnin tarpeet
- tekee valtion puolesta sopimuksia ja valvoo niiden noudattamista
- vastaa tuontipolitoaineiden velvoitevarastoinnin hallintotehtävistä ja lainsäädännön noudattamista
- hankkii varastoivat tuotteet
- vastaa varastojen huollosta ja valvonnasta
- kehittää turvavarastointia
- edistää ja koordinoi viranomais-ten valmiutta toimia poikkeusoloissa
- varmistaa, että välttämättömät tekniset järjestelmät toimivat
- kerää tietoa ja julkaisee tutkimuksia huoltovarmuudesta
- huolehtii tiedottamisesta ja koulutuksesta
- seuraa kansainvälistä kehitystä
- on yhteydessä koti- ja ulkomaisiin viranomaisiin

nettävä, ja niiden laitteiden kunto on kokeiltava vuorokauden kuluessa”, Tarvainen muistuttaa. ”Jokaisessa suojassa pitäisi olla puhelinpistoke, mutta valitettavasti puhelinpistokeja ei ole useinkaan kytketty, koska se maksaa. Matkapuhelimekkaan eivät välttämättä toimi kriisitilanteissa.”

”Sen sijaan väestönsuojissa on yleensä radio- ja antennipistoke, jotta radiosta voitaisiin kuunnella ohjeita.”

Ylijohtaja Mika Purhonen kertoo, että Huoltovarmuuskeskuksen tavoite on perushuollon turvaaminen kaikissa tilanteissa.

Uhkakuvien kartoittamisessa tutkittava maailmantilannetta

Miten Suomen ja suomalaisten turvallisuus voidaan taata erilaisissa uhkatilanteissa ja poikkeusoloissa. Niin maailmalla kuin kotimaassakin. Tätä pohdittiin Kansallisen varautumisen strategia-seminaarissa lokakuussa.

”Suomalaisten on tarkasteltava maailmanpoliittista tilannetta ja sen kehitystä Suomen näkökulmasta”, totesi turvallisuuspolitiikan asiantuntija Pekka Visuri Ulkopoliittisesta instituutista.

”Turvallisuuspolitiikan ja strategian kannalta katsottuna Suomi sijaitsee kaukana EU:n ydinalueilta, edelleen idän ja lännen rajaseuduilla. Suomalaisten on siksi hoidettava kansallinen varautumisensa kriiseihin paljon itsenäisemmin kuin esimerkiksi Länsi-Euroopan maiden.”

”Suomella on toimivat yhteistyösuhteet EU:n piirissä, ja niitä kannattaa jatkaa. Suomelle ei kuitenkaan ole edullista mennä mukaan kaikkiin ajankohtaisiin hankkeisiin, joissa etenkin Ranskan johdolla pyritään muodostamaan 'suljettu puolustus-

dyn' EU:lle. Kyseessä on hyvin ristiriitainen ja Suomen kannalta vähemmän tärkeä yritys. Se tähtää aivan muihin päämääriin kuin Suomen puolustamiseen tai suomalaisen yhteiskunnan toiminnan varmistamiseen”, Visuri arvioi.

”Suomen uhkakuvien kartoittaminen tulisi aloittaa tutkimalla maailman, Euroopan ja Suomen lähialueiden tilannetta ja geostrategisia perustekijöitä. Erityisesti olisi keskityttävä omia suojaustoimia vaativiin seikkoihin”, Visuri korosti.

Myös valtioneuvosto alleviivaa omien suojaustoimien merkitystä. Niinpä se antoi vuonna 2001 Turvallisuus- ja puolustusasiainkomitealle (TPAK) tehtäväksi laatia strategian kansallista varautumista varten.

”Suomen uhkakuvien kartoittaminen tulisi aloittaa tutkimalla maailman, Euroopan ja Suomen lähialueiden tilannetta ja geostrategisia perustekijöitä. Erityisesti olisi keskityttävä omia suojaustoimia vaativiin seikkoihin”, Visuri korosti.

Myös valtioneuvosto alleviivaa omien suojaustoimien merkitystä. Niinpä se antoi vuonna 2001 Turvallisuus- ja puolustusasiainkomitealle (TPAK) tehtäväksi laatia strategian kansallista varautumista varten.

”Suomen uhkakuvien kartoittaminen tulisi aloittaa tutkimalla maailman, Euroopan ja Suomen lähialueiden tilannetta ja geostrategisia perustekijöitä. Erityisesti olisi keskityttävä omia suojaustoimia vaativiin seikkoihin”, Visuri korosti.

Uusi varautumisstrategia valmistuu 2004

”Ensimmäinen Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen stra-

Johtokeskuksissa EMP-suojauksia

Huoltovarmuuskeskuksen Purhosen mukaan varautuminen kemiallisiin, biologisiin ja radiologisiin uhkatilanteisiin vaatii erityiskeinoja.

”Radiologisiin uhkiin voi kuulua esimerkiksi voimakas sähkömagneettinen EMP-pulssi. Sen voi aiheuttaa ydinaseen laukaiseminen ilmakehässä”, Purhonen kertoo.

EMP-pulssi tuhoaa elektroniikan komponentteja ja voi helposti rikkoa viestintäjärjestelmät. Taval-

Uhkakuvien kartoittaminen tulee aloittaa tutkimalla maailman, Euroopan ja Suomen lähialueiden tilannetta sekä geostrategisia perustekijöitä, turvallisuuspolitiikan asiantuntija Pekka Visuri korostaa.

listegia' valmistuu osaksi vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekoa”, kertoi pelastusylijohtaja Pentti Partanen sisäasiainministeriöstä.

Strategian päämäärinä ovat Suomen valtiollinen itsenäisyys sekä kansalaisten elinmahdollisuudet ja turvallisuus.

”Päämäärille tärkeitä toiminnoista yksi on sisäinen turvallisuus. Sen ylläpitämiseksi tarvitaan toimintakykyinen oikeusjärjestelmä, yleinen järjestys ja turvallisuus, rajavalvonta ja pelastustoiminta”, Partanen listasi.

Pelastustoimen keskeisiä strategisia tehtäviä ovat uhkien havaitseminen ja niistä varoittaminen sekä väestön suojaamismahdollisuuksien ylläpitäminen.

”Suojaamismahdollisuuksien taakamiseksi tarvitaan suojaajia väestösuojiiin. Uhanalaisilta alueilta on myös pystyttävä evakuoimaan ihmisiä.”

listen väestönsuojien laitteistot eivät kestä sähkömagneettisia pulsseja. Vain johtokeskusten ja joidenkin tietoliikennekeskusten viestintälaitteistot on mitoitettu kestäväksi niitä. Muun muassa Yleisradion kalliiosuojassa Pasilassa ja Kannusillanmäen suojassa Espoossa on EMP-suojattuja tiloja.

Perushuolto on turvattu

”Huoltovarmuuskeskus pyrkii kriisitilanteissa varmistamaan väestön perushuollon”, vakuuttaa

Evakuointisuunnittelu uudistuu

”Evakuointisuunnittelun uudistaminen on edennyt sisäasiainministeriössä niin pitkälle, että ensi vuoden alussa on mahdollista antaa uudet ohjeet”, Partanen kertoi.

Evakuoitavan väestön sijoituskuntaa ei tarvitse määrittää etukäteen. Kaikilla kunnilla on oltava valmius ottaa vastaan muualta siirrettävää väestöä.

Suojapaikkojen rakentaminen jatkuu pelastustoimilain mukaisesti. Vastuu on kiinteistöjen omistajilla. Yleisistä suojista vastaavat kunnat.

Hälytysjärjestelmiä tehostetaan

”Hälytysjärjestelmien tulee sopia yhteen muiden poikkeusoloissa keskeisten viranomaisjärjestelmien kanssa”, Partanen totesi.

Valtion hälytysjärjestelmä suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varalle uusitaan. Tilannetietojen kokoamis-, käsittely- ja jakamisjärjestelmää kehitetään.

Suomeen tulee 15 valtion hätäkeskusta. Ne huolehtivat pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäilmoitusten vastaanotosta ja hälytystehtävistä.

Keskukset sijoitetaan suoja-tiloihin, jotta ne voisivat toimia myös poikkeusoloissa.

Vuoden 2004 alussa aloittaa toimintansa 22 alueellista pelastustointia.

”Valtion ylläpitämä hätäkeskuslaitos ja siihen kuuluvat hätäkeskukset saadaan koko maahan valmiiksi vuoden 2005 loppuun mennessä”, Partanen ilmoitti.

Myös hyvään tiedonkulkuun panostetaan.

”Työryhmä suunnittelee vuonna 2003 tieto- ja tietoliikennejärjestelmän, jota tarvitaan pelastustoiminnan ja väestönsuojelun johtamiseksi.”

HVK:n Purhonen.

”Öljy- ja muita energiavarastoja on Suomessa vähintään viiden kuukauden tarpeisiin, mikä ylittää EU:n minimivaatimuksen kahdella kuukaudella.”

”Varmuusvarastoissa on myös lääkkeitä ja viljaa useiksi kuukausiksi. Tällaisia varastoja ei saa purkaa ilman erikoislupaa. Osa öljyvarastoista on suojassa maan alla”, ylijohtaja Purhonen sanoo.

Purhonen uskoo, että tiukassakin paikassa Suomessa selvitäisiin. ●